

MAGY. KIR. ERZSÉBET TUDOMÁNYEGYETEM
MAGYAR SZOCIOGRÁFIAI INTÉZETE

IGAZGATÓ DR. KRISZTICS SÁNDOR EGYETEMI NY. R. TANÁR

A MAGYAR KÖZÉPOSZTÁLY ÖRÖKLÉSI ÉRTÉKEI

DR. KROMFECHER ISTVÁN
EGYETEMI TANÁR, KOLOZSVÁR

SZOCIOGRÁFIAI ÉRTEKEZÉSEK TÁRA 5. SZÁM.

KIADTA A MAGYAR SZOCIOGRÁFIAI INTÉZET

A MAGYAR KÖZÉPOSZTÁLY ÖRÖKLÉSI ÉRTÉKÉI

ÍRTA: DR. KROMPECHER ISTVÁN

A minap voltam egy barátomnál. Rég nem láttam. Elbeszélgettünk, majd előhívta gyermekeit. A nagyobbik életerős fiú, ma-holnap már gimnazista lesz. A másik kislány, az most került elemibe. Egészséges, erős gyerekek, öröm rájuk nézni. No és, kérdezem barátomat, nincs tovább? Nincs, mondja; és magyarázatul hozzáfűzi, hogy nem a középosztály feladata a szaporodás. Barátom, — mondja ő — nem a mi degenerált középosztályunk hivatott arra, hogy a jövő középosztályát adja, hanem az alulról feltörő egészséges, életerős falusi népréteg kell, hogy a jövő középosztályát alkossa. — Szavai nem hatottak rám idegenül. Ezt a gondolatot sokféle formában már többször hallottam. De most, amikor az a két sikerült gyerek élő ellentmondás, élő cáfolat gyanánt állott az apa szavai mellett, felelevenedett bennem néhány korábbi emlékem[^] és fontolóra kellett vennem, hogy valóban kihalásra méltó-e a mi középosztályunk? Valóban nem volna érdemes a mi középosztályunknak több gyermeket nemzeni?, és ha ez így van, akkor az alulról pótlódó újabb középosztály ismét csak kikapcsolandó volna az intenzív szaporodásból?, hogy ismét majd mégújabb réteg kerüljön fel, helyébe lépve az állandóan kihaló, pusztulásra ítélt középosztálynak?

Úgy érzem, hogy ezek a kérdések nemcsak az én kérdéseim, ez nemcsak barátomnak gondja, meg az enyém, hanem az egyetemes magyarságnak, a magyar nemzet gondja. Vizsgáljuk meg tehát komoly felelősségtudattal és lelkiismeretességgel, hogy hivatott-e a magyar középosztály utódokat nemzeni, és ha igen, hány gyerek kívánatos.

A kérdés megvizsgálásakor *cél* gyanánt kizárólag és egyedül a *magyar nemzet érdeke* irányadói Sem osztályérdek sem pedig egyéni érdek nem érvényesíthető a nemzet érdekével szemben.

Útmutatóul egy aránylag fiatal, de a módszereiben matematikai pontossággal dolgozó tudomány, az *örökléstan* szolgál.

A magyar nép közmondása szerint „nem esik az alma messze a fájától”. Evvel a közismert hasonlattal az az általános tapasztalat jut kifejezésre, hogy a gyermek — akár jó, akár rossz tulajdonságait véve figyelembe — hasonlítani szokott szülőjére. Ez a ftépi észlelet teljesen összevág örökléstan alapismereteinkkel. Az örökléstan törvények megmutatják, hogy a gyermek azért hasonlít szüleiére, mivel öbenne ugyanazok az öröklési tényezők, gének vannak, mint amelyeknek a szülők is hordozói. *Az egyes gének pedig változatlanul öröklődnek*, változatlanul vivődnek át a szülőkről a gyermekekre. Persze, az Öröklési tényezőket a gyermek apjától és anyjától kapja. Ezért a gyermek szüleinek sok sajátját nem örökli, sok pedig meg nem nyílvá-

nulva, elnyomva szunnyad benne (recesszív öröklés), de tovább vivődik és későbbi utódokon ismét érvényesülhet.

Az öröklési tényezőknek, a géneknek *változatlan átvitele* magyarázza meg, hogy a hottentotta apának és hottentotta anyának a gyermeke — még ha az Amerikában vagy Európában is nemződik és jön a világra — mindig fajtisza hottentotta lesz, ugyanígy a kínai is; sőt, hogy közelebb menjünk, szőke szülőknek szőke gyermekük lesz. De még az arcvonások is öröklődnek, olyannyira, hogy a természetes jelenség ismerete mellett is sokszor meglepődünk egy egy családi bélyeg, hajlott orr, duzzadt ajak, kék szem vagy fejforma ismétlődő megjelenésén. A gének azonban nemcsak a hajszínt és az arcvonásokat szabják meg, hanem minden porcikának és annak minden elemi működése azok szerint jön létre. A termet, az agyvelő, a szív működés, a tehetségek, mind öröklődve adódik.

Mint a fentiekből kitűnik, a gyermeknek ugyanannyi gén-szabta sajátsága van, mint *egy-egy* szülőjének; ezen sajátságait azonban *két* szülője génjeiből kapja, vagyis két szülője génjeiből variálódik egy gyermek gén csoportja. Amennyi gén a *két szülőből* az *egy gyermekbe* kerül, ugyanannyi ki is marad belőle. Ez a magyarázata annak, hogy bizonyos öröklődő sajátságok (testi hibák, jellegek, betegségek stb.) a gyermekek egy részén nem jelennek meg és nem vivődnek tovább. Amit azonban a gyermek kap, azt két szülőjétől kapja, miközben persze olyan sajátságok is megnyilvánulhatnak, amelyeknek a szülők megnyilvánulás nélküli *átvivői* voltak, csupán amikor is valamelyik nagyszülőnek vagy ősnek egy-egy sajátsága üt vissza. A fiúk és lányok tehát nem másodpéldányai az apának vagy anyának, hanem a szülők (vagy ősök) öröklési tényezői kombinálódásából adódnak. És jöllehet egyazon szülőpárnak a gének variálódása szerint sok sok millió féleségű gyermeke lehet, mégis a keret, a lehetőség szigorúan meg van szabva a szülők génjei által. Az egy szülőpár adta keretnek szűk voltát, — még ha a testvérek sok tekintetben el is térnek egymástól, — az örökléstani megfigyelések igazolják.

Az örökléstan törvényei tehát összhangban vannak avval az általános megfigyeléssel, hogy a gyermekek általában minden sajátságukban hasonlítanak szüleikre illetve őseikre. A gyakorlatban mindennapos, hogy fiatal, új munkaerő alkalmazásánál a szülők ill. a család felől érdeklődnek, és ennek a módszernek az alkalmazása rendszerint kellőtájékoztatást is ad. Vegyünk mindjárt egy eklatáns példát: az irodalomból (*Jörger, Graf*) ismert svájci „Zéro” család egyik ágának négy generációbeli 39 tagja például — súlyosan alkoholista apától és csavargó anyától származva — mind psychopatha lett és mind egy szálíg súlyosan terhére volt a társadalomnak (közülük 9 elmebeteg, 3 elmebeteg és alkoholista, két bűnöző, 3 alkoholista és bűnöző, 15 csavargó, 3 gyermekkorában elhalt csavargó, 4 pedig egészen kis korában halt meg). Számos eset ismeretes, hogy az ilyen psychopatha „családból származó”^ gyermekeket kifogástalan környezetbe helyezték át, öröklött hajlamai azonban ott is megnyilvánultak. *Az elmebetegségek* öröklődése ugyanígy megy végbe; mindnyájan ismerünk „terhelt” családokat. Ugyanígy ismeretes egyes *idegbajoknak* az öröklődése is. Pontosan ismerjük a *vérzékenységek* az öröklődését, hiszen tudjuk, hogy Waldemar és Henrik porosz hercegek, Alexej cárevis. Ruprecht Teck-Allónai herceg, vala-

mint Alfonz és Gonzalo spanyol infansok valamennyien közös dédanyjuktól Viktória angol királynótól örökölték a vérzékenységet.

Nemcsak a terheltségek, hanem a *kedvező tulajdonságok öröklődését* is tanulmány tárgyává tette az örökléstan. A zenetörténészek feljegyezték a thüringiai Bach család adatait, amiből kiderül, hogy a Bachok valamennyien *zenei érzékkel* bírtak, és a család 50 tagja közül 9 már tehetséges zenész volt, 18-an pedig *kiváló tehetségű zenészek* voltak.

Mindezek az adatok a népi tapasztalattal és örökléstan leletekkel valamint az örökléstudományi törvényekkel egybehangzóan azt mutatják, hogy az *egyén sajátosságainak keretét a szülőktől illetve ősöktől kapott gének szabják meg*. A külső körülményiek ezen aránylag szűk kereten belül *modifikálóan* hathatnak ugyan, de ezek a behatások egyrészt semmit sem fognak a további utódok milyenségén változtatni, — mivel a géneket meg nem változtathatják — másrészt a teszem azt jó irányba befolyásolt egyén sem fog tudni tartósan és megbízható módon kilépni öröklött belső tulajdonságok szabta keretéből. *Az öröklött faktorok ezen determináló hatását ismernie kell és számításban kell vennie annak, aki társadalmi osztályokat szaporítani és átcsoportosítani, kihálásra ítélni és merőben új munkakörbe állítani akar, vagy ilyennel kísérletezik, ilyent propagál.*

Az egyetemes magyar nemzet érdekeinek szemelőttartásával vizsgáljuk meg a fentebb röviden vázolt örökléstan szempontok világnál a mai magyar középosztályt és a jövő magyar középosztályának kialakulását.

Arra a kérdésre, hogy kik alkotják a középosztályt és, hogy ki tartozik a középosztályhoz, általában nem nehéz megfelelni, mégis, ha ezzel a kérdéssel közelebbről kívánunk foglalkozni (lásd *Krisztics*), legcélszerűbb a középosztálynak a felső- és az alsó nép osztállyal való összehasonlítása. *Krisztics Sándor* szerint: „A felső és az alsó osztály között a társas együttélés törzsét a középosztály alkotja. A jó mód felülemel a létért való küzdelem nehézségein és magasabb célok elérésére ad lehetőséget. Megvan a középosztályban is minden jellemvonás, mely a felső osztályra illik, csakhogy mérsékeltőbb, amennyire a vagyoni fedezet azt engedi, de ezáltal a jellemvonások rossz irányban sem tudnak annyira elfajulni.”

Concha Győző szerint: „A középosztály a társadalom haladásának legfőbb tényezője, azáltal, hogy annak tényleg lehetséges mértékét legjobban bírja állapítani, az elértet fenntartani, a jövőt biztosítani, ép úgy elutasítva a felső osztály koraszülött terveit, mint kikerülve az alsónak tudatlanságából, s szegénységéből eredő óvatosságát.”

A *biológia és az örökléstan* szempontjából természetesen az egyes egyéneket kell szemügyre vennünk. Eszerint általában az lesz a középosztálynak tagja, akiben meg vannak azok a *biológiai sajátosságok*, amelyek a középosztályra jellemzőek. Ezeket majd a következőkben igyekszünk kiemelni. E *biológiai meghatározás* szerint a középosztályra jellemző sajátosságokkal felruházott egyének számára sorompó nincs, akár a felső, akár pedig az alsó néposztályból származnak. Bár a felsőbb osztálybeliek közül is mindig többen akadnak, a akik sok tekintetben

* Örvendetes, hogy az örökléstudományi ismeretek Szabó Zoltán prof. kitűnő örökléstan könyve révén a természettudományok iránt érdeklődők körében egyre szélesebb körben terjednek.

a középosztályba kívánnak illeszkedni, a probléma természetesen az első néposztály egyedének a középosztályba való felemelkedése körül merül fel. Mihelyt azonban a *biológiai adottságot* tekintjük a középosztályba való tartozás kritériumának, a származási hátrány már csak nevelési hátránnyá zsugorodik, ezen pedig az életkörülmények és az idő aránylag hamar tudnak segíteni. Már ezen a helyen kifejezésre kell juttatnunk, hogy mindazon egyének számára, akikben a középosztályra jellemző sajátságok (lásd később) adva vannak, de születésük szerint az alsó néposztályból származnak, a felemelkedést könnyebbé kell tennünk és öröklődő értékeik fennmaradását biztosítanunk kell.

A magyar középosztálynak egy része tradícióra tekinthet vissza olyan értelemben, hogy harmadik, negyedik vagy sokadik generáción keresztül elődei is kiemelkedő helyet foglaltak el a maguk társadalmi osztályában. A középosztály e tagjainak elődei között megtaláljuk a földbirtokost, a bányászt, iparost, esetleg kereskedőt, a gyárost, a tanárt, az orvost, ügyvédet, polgármestert, városbíró, a tisztviselőt, igen gyakran a protestáns lelkészt, a kántortanítót. Sokszor városi lakosok voltak ősei és mint ilyenek századokon át helytállóknak bizonyultak munkahelyükön és az utódok nemzése terén egyaránt. Folyó átmenet mutatkozik azok felé, akik szülei egyik áfáról vagy mindkét ágról egy vagy két generáció óta emelkedtek fel alacsonyabb rétegből. Vannak azután a középosztálynak olyan tagjai is, akik mindkét részről alacsonyabb nép rétegből származva első generációként lépnek fel a középosztály társadalmában. Ez a legutóbb említett csoport rendszerint az alacsonyabb néposztály tehetségesebb fiaiból adódik. Tehetsége, ambíciója, szorgalma és a külső körülmények függvényében a középosztálynak különböző szintjére emelkedhetik. Megnyugtató ezen törekvő ifjak számára az a tudat, hogy tanulmányaikban a középiskolákban és az egyetemen egyaránt valóban messzemenő támogatásban és felkarolásban részesülnek, mégpedig intézményesen, a közületek részéről úgy, hogy önértéküket nem kell, hogy csorbítás érje. Társadalmunk ma sympathiával fogadja a magyar népi őserőnek ezeket a megnyilvánítóit, amint az nemrég pld. Kolozsvárt egy bányamunkás sub auspiciis gubernatoris doktorra avatott fiával szemben a közönség részéről tüntető formában megnyilvánult. A jóeszű magyar paraszt, ez az értékes népi reservoir igen sok értékes gént tartalmaz, sajnos azonban sok benne az értékesnek nem mondható gén is, amint ezekről rövidebb falusi doktorkodásom idején és azóta is meggyőződhettem. A gének kombinálódásából azonban mindig fog adódni olyan egyén, aki értékes sajátságainál fogva túlnő a falunak ma sajnálatosan rossz körülményein és a középosztály rétegébe igyekszik beilleszkedni, hacsak el nem vész a külvárosi proletariátusban. De kísérjük csak figyelemmel a kedvezőbb esetet, amikor a felemelkedés sikerrel jár. Az ilyen egyén *gyermekének* sorsát a házasság illetve a feleség szabja meg. Kedvező házasság esetén a magyar középosztály új, értékes génekkel szaporodott. A jövő magyar középosztály kialakulása szempontjából ezeket a magyar néni eredetű méneket kívánatosaknak kell mondanunk. Az ilyen egyének szaporodása, génjeik továbbvitele azonban sajnos nem zavartalan. A tapasztalat azt mutatja, hogy ők a beilleszkedési harcuk során sok nehézséggel és még több gátlással küzdenek. Közülük sok nem alapít családot, sok későn nőszül és nincs gyermeke,

vagy csak egy-kettő. Ő már nem sokgyermekes paraszt, hanem úr, aki azonban még küzd társadalmi pozíciójáért, és nem mindig talál olyan életpárra, aki férjét annyira becsüli és szereti, hogy sok utóddal ajándékozza meg. Mindezen felül még fokozott mértékben nehezednek reá a gyermekek felnevelése felőli gondok. Ezek a körülmények adhatják magyarázatát annak, hogy az első generációbelieknek átlagosan még annyi gyermekük sincs, mint a régi várost lakó törzsökös középosztálybelieknek.

Az elsőgenerációbeliek felől még megemlíthető, hogy akad közöttük olyan is, akinek kiemelkedése nem az egészséges erők feltörésének, hanem *kóros* okoknak a következménye: ilyen lehet a lues, a tbc vagy más betegségnek bizonyos agyi functiókat serkentő hatása. Ezek a kóros tényezők azonban előbb utóbb megnyilvánulnak, és ha maga a kór nem is végezne hamarabb az illetőkkel, felbukkanását a középosztály porondjára nem fogják az egészséges és jó génű utódok emlékezetessé tenni.

Egy szót még a *faluról* kell szólni, ahonnan ezek az elsőgenerációbeli értékes gének kirepülnek. Megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy a magyar parasztság, az értékes géneknek szinte kiapadhatatlan forrása. Ha a tíz gyermek közül néhányan (a falu szempontjából sajnálatos módon: a legjobbak) el is hagyják a falut, a többi az ősi fészekben tovább viszi az értékes géneket, hogy a további generációkat kitermelhesse. Mégis helyénvaló volna a falu életszínvonalát — a Dániaihoz hasonlóan — annyira felemelni, hogy a falu tehetségesebb és törekvőbb fiai ott is megtalálják érvényesülési terüket és ne kényszerüljenek a városba akkor is, amikor adottságaiknál fogva középosztályba beilleszkedni nem tudnak, és csupán a külvárosok proletariátusát szaporítják. Az említett dán minta szerint annyira kellene a *falú nívóját emelni, hogy onnan a tehetséges ifjak minden zökkenő nélkül tudjanak városi életre átlépni*, így a közepes képességűeket is visszatartaná a falu, hogy ott tovább szaporodva, megerősödött utódaik plusz-variánsai előtt nyílják meg a városi élet és a középosztály, és ne kallódjanak el olyan sokan a sikertelen küzdelemben. A falu népéből egyre adódó értékek kiválásával szemben a minusz-variánsok sajnos általában ott maradnak és szaporodásukkal rontják a falu gén-állományát. Ebből a szempontból a falunak két veszedelme van: a *rokonházasság* és a *cigányok*. E kettő kiiktatásától függ a jövő középosztályát is erősítő és tápláló parasztság jövője és szintje. A rokonházasság eltiltása és a cigányoknak a szaporodásból való kiiktatása a falu népének, sokak által nem is sejtett jelentőségű érdeke. Kétségtelenül különbséget kell tennünk azon cigányok között, akik egyrészt törvényes házasságból származnak, állandó lakóhellyel bírnak, büntetlen előéletűek, foglalkozásuk van, és testüket tisztán tudják tartani, és másrészt azon cigányok között, akik törvénytelen születésűek, akiknél a házasság legalább is a gyakorlatban a mienkétől merőben eltérő, akik tanyájukat hol itt, hol pedig ott ütik fel, büntetett előéletűek és jórészt lopásból élnek, foglalkozásuk nincsen és tisztátalanságukkal (tetvesek) a ragályoknak állandó fészkei és terjesztői. — Mivel azonban a fenti első csoportba tartozók száma elenyésző azokéhoz képest, akik a második csoport jellemző bélyegeit részlegesen vagy teljes mértékben magukon viselik, a kérdést a magyar faj szaporodása szempontjából együttesen mint cigánykérdést kell kivizsgálni, kezelni és bölcsen megoldani. Ha figye-

lembe vesszük, hogy a cigányok eme sajátságai, — amelyek a falura és városokra oly nagy terhet rónak, oly sok betegséget hoznak es a köz-igazgatási és egészségügyi hatóságoknak is oly sok terhet jelentenek és azokat sokszor az egész közösséget sújtó rendeletek és korlátozások kiadására kényszerítik — *öröklődő sajátságok*, amelyek a vérkeveredéssel a falu magyar népének utódaiban is fellépnek, kézenfekvő lesz, hogy ezt a kérdést a falu szempontjából *mielőbb megoldáshoz kell juttatni*.

Fordítsuk azonban tekintetünket vissza azokra, akik értékes tulajdonságaik révén felküzdötték magukat a középosztályba és ott derekasan helyt is állottak. Ezeknek utóda — kivált, ha az anya régebbi középosztálybeli családból származik, már törzsökös középosztálybelinek tudja magát. — Ezeknek értékelését tehát már nem kell elkülönítenünk az ú. n. tradicionális középosztálybeliekétől.

Vizsgáljuk meg most a *magyar középosztály értékállandóit*. Tagjai olyan *géneket* tartalmaznak, amelyek már szüléikben, őseikben megállották a próbát, vagyis ezek a *gének egy társadalombiológiai próbán már átestek*. Modifikálón hat még az otthoni jó nevelés. Ennek hatását laikus körök túl szokták becsülni. A jó példa, a jó nevelés ugyanis csak azokban hagy maradandó nyomot, akikben jóra hajlamosító öröklési faktorok vannak. — Előfordul természetesen, hogy igen derék szülőktől (sokszor unokatestvérházasságban élőktől) származó gyermekeken fellépnek olyan recesszív tulajdonságok, amelyek a szülőkön és több felmenő őson megnyilvánulás nélkül maradtak, és most visszautve alacsonyabbrendűvé teszik a gyermeket. Ilyenkor a családkutatás hamar kideríti a szülők, nagyszülők testvéreinek vagy más közeli vérrokonnak örökletes bántalmát. —

Térjünk azonban vissza a magyar középosztály öröklési értékeinek a megbeszélésére. Első helyen talán a *szellemi értékek iránti hajlamot* említeném, azután a *megbízhatóságot*. Kiemelendő még, hogy a középosztály tagjai az *átlagon felüli szellemi képességekkel tehetséggel* bírnak. A *befolyásolhatatlanság* illetve nehezen befolyásolhatóság is örökletes jelleggel bír. s ha ezt a középosztály részéről olykor kifogásolták is, igen sokszor méltán a javára is írták.

A *szellemi értékek iránti hajlam* öröklődő volta a családkutatások eredményeiből különösen olyan esetekben mutatkozik meg világosan, amikor egyazon család különböző ivadékai egészen különböző (és otthon nem látott módon áldoztak odaadóan szellemi értékek szolgálatában szabadságmozgalom támogatása, valláserkölcsi illetve vallásszabadság! vagy igehirdetési tevékenység, cserkésztszti vagy más hasonló önkéntes tevékenység, zene vagy művészet pártolása, tudomány művelése annak különböző agaiban stb.), Ugyancsak öröklődő sajátság a *megbízhatóság* és avval együtt a nehezebb befolyásolhatóság éppen úgy, mint a másik oldalon a könnyű befolyásolhatóság valamint a megbízhatatlanság is családi jellegként lép fel és öröklődést mutat. Ezen sajátságok *öröklődő* és családokra, sőt néptörzsekre és egész népekre is kiterjedő jellegzetessége sokszor olyan pregnánssá válik, hogy nem egyszer egy-egy egész népfajra mondják jellemzőnek az alaposságot és megbízhatóságot, ugyanakkor másik népnek a könnyűvérűségét és álhatatlanságát emlegetik.

Az átlagon felüli szellemi képességnek, s tehetségnek az öröklődése már az iskolában is megnyilvánul. Az idevonatkozóan végzett vizsgálatok (lásd *Gráf*) azt mutatják, hogy a gyermekek tanulmányi előmenetelére igen hasonló a szülők valamint a nagyszülők tanulmányi előmeneteléhez. De a kiváló tehetségek is öröklődnek. A Bach családon kívül a zenei tehetség öröklődést mutat a Strauss családban, valamint Mozart, Beethoven, Mendelssohn és még többek esetében is. A festők között a Tizian család 9 kiváló festő művészt adott, a Bernouilli család 8 kiváló matematikust, a Siemens család pedig 4 kiváló feltalálót. Ugyanígy öröklődő tehetség mutatkozik a Darwinok és közeli vérrokonuk Galton esetében is. Magyar vonatkozásban is számos példát tudunk: A Hunyadyak, János és Mátyás, a Széchenyiek, Tiszák, Eöt-vösök, Bólyaiak, vagy hogy közelebbiekre tekintsünk, a Lenhossókok, beleértve a Nobel díjjal kitüntetett Szentgyörgyi Albertet, aki a közép-ső Lenhosséknak unokája, a Bókayak, a Darányiak, az Entzek, a Genersichék, az Imrék, a Jendrassikok, a Paulerok, a Verebélyek és még sokan mások, akiknek esete azért nem olyan szembeötlő, mivel a közvélemény sokszor nem tartja számon, hogy anyai ágon milyen vér van bennük. — Hogy mennyire örökletes tulajdonság a szellemi értékek iránti hajlam, a megbízhatóság, a kiválóság és a tehetség, arra példát szolgáltatnak az ezen sajátságokkal általában magasabb fokban felruházott protestáns lelkészek, akiknek soraiból és ivadékaiból a középosztálynak igen sok értéke adódott. Örökléstani szempontból még megemlítendő, hogy általában a papnék is a derekabb nők közül kerülnek ki. így nem véletlen, hogy például jelenleg a kolozsvári Egyetemnek kilenc olyan (és kiváló) professzora van, aki protestáns lelkésznek a gyermeke: Bartók György a filozófia professzora a visszaköltözött egyetem első rektor magnificusa, vitéz Berde Károly bőrgyógyász professzor, tankönyvíró. aki most harmadszor lett megválasztva orvostudománykari dékánnak és akinek két nőtestvére közül Mária a Corvinkoszosorus író, és a másik nőtestvére, Amál kiemelkedő tehetségű kiállító festőművésznő, tehát mindhárom papgyermek testvér örökölte a kiváló tulajdonságokat. Protestáns lelkésznek a gyermeke még Csekey István jogászprofesszor, aki korábban mint az Észtországi dórpati egyetem professzora és díszdoktora hozott hazánkra megbecsülést.

Ugyancsak protestáns lelkész gyermeke: Klein Kürt Károly a német nyelv és irodalom professzora. Lőrincz Ferencz, aki most a budapesti országos közegészségügyi intézet igazgatói székét foglalta el, Mészöly Gedeon a magyar nyelvészet és a finn ugor összehasonlító nyelvészet professzora, Schneller Károly jogászprofesszor, statisztikus, a szabadegyetem szervezője, aki ugyancsak egyházi téren is működik, Varga László a szerves vegytan professzora, és kilencediknek említhetem Vásárhelyi Jánost, a sajnos igen fiatalon elhunyt kórtani professzort. Messze vezetne a felsorolt és más protestáns papi családok további családi kapcsolatainak kutatása és feltárása: úgy vélem, ez a kis területről hozott példa eléggé meggyőző. Ezeket látva, *sajnálatosnak kell mondanunk* azt, hogy a kiváló katolikus papok génjei a coelibátus bevezetése óta a továbbviteltől el vannak vágva, és ezáltal a magyar középosztály öröklődő értékeinek nem csekély része állandóan kiveszésre van ítélve. A magyar értékek ezúton szenvedett vérvesztésének nagyságára és minőségére az előbbi példából némi következtetést vonhatunk. Ebből a szempontból figyelemreméltó az erdélyi példa, ahol a katolikus magyarság

papi pályára ment értékeinek elvesztésével szembenáll a *románság* nagyszaporaságú papi nemzedéke, amelyik jelentős származási forrása H román tanári, papi és orvosi rétegnek; Erdélyben ismeretes, hogy a papi családból származó tanárok, orvosok és más vezetők (Hatieganok, Stancák) adták nagy százalékban román szempontból a leggerincesebb és értékesebb egyéneket.

A középosztályra jellemző sajátságok öröklődése szempontjából még meg kell említenem a középosztálybelieknek a *törvénytelenül született* utódait. Ezekre nézve osztom Lenz álláspontját, aki ezeket túlnyomórészt csekélyebb értékűeknek tartja. Ennek magyarázataként utalok arra, hogy tanulmányom elején már magam is hangsúlyoztam, hogy tulajdonságainkat apánktól és anyánktól örököljük. Bármennyire is kiváló géneknek a hordozója lehetett az apa, a *törvénytelen gyermekei: anyja* többnyire olyan, aki *nem bizonyult megbízhatónak* a saját és születendő gyermeke érdekeinek megvédése szempontjából, és többnyire más szempontból sem a társadalom értékesebbjei közül való. Gyakran még az apával szemben is merülhetnek fel bizonyos aggályok. Ezek szerint a házasságon belül született gyermekek rendszerint azért értékesebbek, mivel apjuktól és anyjuktól is jó géneket örökölnek, míg a házasságon kívüli viszonyból származók a kedvezőtlenebb génekkel rendelkező anyától viszonylag gyengébb géneket örökölnek. Mindéhez járul még a nevelésbeli különbség is a társadalmi helyzet különbözősége is, amely utóbbinak a megváltoztatását napirendre hozni egyébként nagyon is időszerű volna.

A kiválóságnak az öröklődését eddig legalaposabban talán Gallon vizsgálta. Azt találta, hogy kb. minden 4000 emberre esik egy kiváló ember. Vizsgálatait kb. 300 kiváló családon, kb. 1000 kiváló egyénen végezte, bírákat, politikusokat, hadvezéreket, írókat, matematikusokat, természettudósokat, költőket, festőket, zenészeket és teológusokat vizsgálva, tehát következtetése *széles alapon és nagy vizsgálati anyagon nyugodván nagy súllyal bírnak*. Ezen adatok szerint 100 kiváló egyénnek összesen 31 kiváló apja, 1? kiváló nagyapja, 3 kiváló dédapja. 48 kiváló fia, 14 kiváló unokája, 3 kiváló dédunokája van. Oldalági rokonai közül 41 fivér, 22 unokaöccs, 10 dédunokaöccs, 5 unokafivér, 18 nagybácsi és 5 dédnagybácsi kiváló. Eszerint 100 kiváló ember rokonságában 227 kiváló egyént találunk, 100 taláalomra vett egyén rokonságában viszont csak minden négyezredik egyén lesz kiváló, tehát, ha mind a száz ember külön-külön 40 legközelebbi rokonát sorakoztatja is fel, még akkor is csak egy kiváló ember fog adódni.

A magyar középosztály tagjainak nagy átlagban megállapítható fenti sajátságai, vagyis a szellemi értékek iránti hajlam, a megbízhatóság és az átlagonfelüli szellemi képesség tehát olyan *öröklődő tulajdonságok*, amelyek *együttesen* nincsenek meg mindenkiben. Egymagában az a körülmény, hogy ezen tulajdonságok egyike meg van valakiben, még nem elegendő ahhoz, hogy a középosztálynak értékes és produktív tagja legyen; adódik pld. olyan eset, amikor valaki *magasabb eszmények iránti hajlama, megbízhatósága* és felelősségtudata mellett csupán igen közepes szellemi képességekkel rendelkezik. Az ilyen ember becsületessége és megbízhatósága révén jól, kitartóan, sőt lelkesedéssel fogja ellátni a számára pontosan előírt — amely tehetséges ember szemében monotonnak vagy lélekölőnek tűnik, — munkakörét: mihelyt azonban megoldandó új problémát teszünk eléje, nyomban

megakad. Ezért az ilyen egyének magasabb polcra a legritkábban tudnak csak felvergődni, jóllehet megbízhatóságuk és pontosságuk révén igen fontos és állandó jellegű munkahelyükön megbecsülést érdemelnek ki.

Egészen más típust képvisel az a csoport, melybe tartozókban a *becsületesség* és *megbízhatóság* mellett a *tehetség is mutatkozik*, de a *realitások iránti érzék* erősebb bennük a szellemi értékek iránti hajlammal. Az ilyenek tisztelik-becsülik az eszméket, saját energiájukat azonban inkább olyan téren használják föl, ahol saját és családjuk javát közvetlenül szolgálhatják. Ennek a megbízható és tehetséges rétegnek a tagjai szolgáltatják a keresztény kereskedőtársadalmunk jó részét és ugyancsak értékes génjeik különösen ma nyernek fontos érvényesülési teret.

Ismét más képet fog adni az a kombináció, amikor az *eszmék iránti hajlam és tehetség* párosul egy emberben, — megbízhatóság-nélkül. Ezek a bastardok az élet különböző területén bukkannak föl. A tudományban föltűnést keltő felfedezéseket tesznek, — csakhogy az utánvizsgálók nem tudják igazolni vizsgálatuk helyességét, mivel munkájukba itt vagy ott (de mindig az ő elképzelésük javára) hiba csúszott be. A politikai életben is nem egyszer bukkannak fel ezek mint megbízhatatlan „köpenyegforgatók”. Ezeknek a csoportja azután folyamatos átmenetet mutat azok felé, akiknek magasabb eszmék iránt egyáltalán semmi érzékük sincs, tehetségük és ötletességük pedig, — megbízhatóság és becsületesség híján — már szélhámoságra használják.

Nem feladatunk, hogy a tulajdonságok különböző előfordulási és kombinálódási lehetőségeit taglaljuk. Célunk csak az volt, hogy rávilágítsunk arra, hogy a *jó-középosztály* tagjaiként azokat tekinthetjük, akikben a fentebb tárgyalt jó tulajdonságok *együttesen* adva vannak.

Az ezen együttes sajátságokkal rendelkező magyar középosztály Magyarország népességének ez a rétege értékes tulajdonságainál fogva *selectált* réteg, és ezeket kiselejtezni két okból néni szabad: először is, mert jó átlaguknál fogva a nemzet és az egyetemes emberiség számára értéket jelentenek, másodszer pedig azért, mert ;csak nehezen és igen lassan pótolhatók, elvesztésük tehát jóvátehetetlen visszaesést és kárt jelentene a magyarság számára.

A középosztály öröklődő értékeinek kiküszöbölésére nézve az utolsó negyedszázad egy a *tanulásaiban* igen értékes példát szolgáltatott. A *bolsevista Oroszország* legnagyobb százalékában kiirtotta középosztályát. Az eredmény ismeretes. A tudományok, főleg a szellemtudományok művelése, a magasabb eszmék megbecsülése, a kultúra, a szellemi szabadság, a megbízhatóság, a kiváló szellemi értéket képviselő egyéniségek számában és sok más dologban megdöbbentő visszaesés mutatkozott, amit nem tudtak kiegyensúlyozni behozott szakemberek tömegével és öt éves tervekkel, óriási külső és belső propagandával, fanatizálással és egészen rendkívüli munkateljesítményre szorítással sem. A szovjet örökléstani ismeretek híján azt remélte, hogy az alacsonyabb néposztályból lehet egyik generációról a másikra kultúrára alkalmas embereket faragni, de meg kellett elégednie a szellemi értékek iránti hajlam helyett a fanatizáltsággal, és a megbízhatóság helyett a megfélemlítettséggel; az átlagon felüli szellemi képesség és tehetség

tekintetében pedig, — még a technikai tudományok könnyebben ki-
termelhető reprezentánsait illetően is, — importra szorult.

Van azonban itt Európában egy másik példa is: Ezt *Erdély* szolgálta a román megszállás alatt. A románok, kulturális alsóbbrendűségük tudatában, csak lassan és fokozatosan váltották le a magyar középosztályhoz, sőt az alacsonyabb középosztályhoz tartozókat is. A succrescentia azután nagyjátlagban kétféle volt. Egyrészt a régi erdélyi és ókirályságbeli (román) középosztály és felsőosztálybeli eredetűek, akik bizonyos szellemi színvonalat felmutattak, másrészt különböző román, főleg a Havasalföld faji konglomerátumából eredő ú. n. elsőgenerációbeli népi származású elemek: ez utóbbiakra nézve, a túlnyomó többséget értve, az egybehangzó tapasztalat az volt; hogy szégyent hoztak a román államra. A *szellemi értékek* iránti hajlamot az anyagi értékek meg nem engedett módon való megszerzésének hajlama helyettesítette, *megbízhatóságról* náluk szó sem volt, erkölcsiekről nem jó szólni, *szellemi* tekintetben pedig nehezebb fejűeknek bizonyultak, összehasonlításul — ismétlem — az ugyancsak román fajú régebbi, törzsköcs középosztályt kell állítani.

Az orosz és a román példa meggyőzően mutatja, hogy *a középosztály olyan öröklési értéket képvisel, amit egy-két generation belül újra csinálni, nevelni vagy formálni nem lehet.*

Természetes dolog, hogy a középosztály gyermekei között is megtaláljuk az átlagosakat, a plus- és minus variánsokat. A *középosztály minusvariánsai* a társadalom tehertételeként jelentkeznek, mivel születési és társadalmi előnyeiknél fogva képességeiknél magasabb posztóra kerülnek vagy tartanak igényt, amivel aztán jogos kritikát váltanak ki. A gazdasági életnek a középosztály fiai számára folyó fölszabadítása megkönnyíti, hogy ezek adott tulajdonságaik alapján — the right man on the right place elve szerint — megfelelően és megnyugvást keltően helyezkedjenek el.

Térjünk azonban most annak a taglalására, hogy ezen kétségtelenül jó tulajdonságok mellett milyen *kedvezőtlen* tulajdonságok terhelik a magyar középosztályt, illetve milyen vádak hangzanak el vele szemben. Leggyakrabban a degeneráltság és a gerinctelenség vádja éri a középosztályt, egy részét pedig, mint idegen származásút akarják az amúgysem túl nagy szaporodástól eltanácsolni. Ezeket a vádakot tárgyilagosan kell szemügyre venni és józanul megítélni

A *degeneráltság vádja* többirányú: vonatkozik arra, hogy a középosztály tagjainak egy része testi fogyatkozásban szenved, rövidlátó, bokasüllyedése és sérvhajlama van, neurasthenias, hajlamos az idegbetegségekre stb. Ez igaz. Ez természetes következménye a domestikációnak. Aránylag kevesen tudják azonban, hogy a degeneráltság egyáltalában nem a magyar középosztálynak a privilégiuma, hanem sajnos a többi néprétegekben is fellelhetők, — így a falun élő parasztság soraiban is, — csakhogy ott nem olyan szembeötlő. A magam falusi orvosi tevékenysége, falusi kartársaim adatai, főleg pedig katonai sorozásokon tevékenykedő kartársak adatai szerint a falusi lakosság degeneráltsága, örökletes betegségekkel való terheltsége és testi fogyatkozásai semmivel sem kisebbek, mint a városi középosztálybelieké. A *látzat* és a vizsgálati eredmények közötti különbséget megvilágítja az a példa, hogy amíg egyrészt a középosztályhoz tartozó egyének már egy-két dioptriás myopiájukat is szemüveggel korrigálják, addig a fa-

lusi emberek 4—5 dioptriás rövidlátásuk mellett sem viselnek szemüveget, mivel nem akarják magukat megszólítani. A rövidlátás elterjedésére nézve tehát nem jó diagnosztikum a szemüveget viselők számának az önként kínálkozó összehasonlítása. A bokasüllyedés, főleg pedig *α sérvhajlam* semmivel sem mutat a parasztságra nézve kedvezőbb arányt, bár az utóbbinál a nagyobb terhek emelése kétségtelenül már a csekélyebb hajlam esetén is kiváltja a sérv képződését és nyilván azért operálnak sebészeink olyan sok fizikai munkát végző serves beteget. A *neuraszthéniát* valóban gyakrabban látjuk a középosztály tagjainál, de itt viszont ismét a városi élet és a körülmények aktiválják szinte minden esetben a falusiakon sokszor rejtetten maradó neuraszthéniás hajlamot. Nyilvánvaló, hogy az intenzív szellemi munkát végző középosztálybeli egyénnek, egy szakmájában elmélyedő tudósnek az agyveleje és egész idegrendszere finomabb behatásokra van beállítva, mint — például egy hivatasos uccai árusé; a tudós ingerküszöbe is alacsonyabban van, mint másé, (amiből adódóan durva inzultusokra erősebben fog reagálni), — ez a beállítottság azonban nem szükségszerűen kóros. Arra vonatkozó *adat*, hogy öröklődő fejlődési rendellenességek mint nyúlajak, veleszületett csípőízületi ficam, törpenövés stb. gyakoribb volna a középosztályban, eddig tudomásom szerint még nem merült fel. Ugyanígy az öröklődő érzékszervi bántalmak, a borbetegségek, a belsőbetegségek és az ideg- és elmebántalmaknak a középosztálybeliek részéről feltételezhető fokozottabb terheltsége sem volt eddig kimutatható. A kancsalság, a színvakság, a siketnémaság, a nagyothallás, a szeplősség, a kopaszodás, illetve hajritkulás, a cukorbetegség, a vérzékenység, a vitustánc, a nyavalyatörősség, a gyengeelméjűség, a búskomorság és dühösség, a serdüléssel elmezavar, az alkoholizmus stb. ugyanúgy szecli áldozatait a parasztság köréből, mint a kézművesiparosok, kereskedők és a szorosabb értelemben vett középosztálybeliek soraiból. Sőt, a parasztság sokhelyen tapasztalható unokatestvér- és rokonházasságával magyarázható módon sok a különösen recesszíven öröklődő bántalom, mint pld. a nyavalyatörősség, a serdüléssel elmezavar és a siketnémaság a falusi nép soraiban.

Általában ma egy körülmény rontja a középosztály egészségi átlagát, még pedig az, hogy a gondos nevelés folytán a gyenge egészségű és az életképesség határát alig megütő gyermekek a középosztály házaiban nagyobb százalékban neveltetnek, fele mint a falun, ahol az ilyenek első életévüket alig szokták megélni. A mai egészségügyi szervezettség azonban a falut is közelíti ehhez az állapothoz, és ez ellen veszélyes volna állást foglalni, mert tudnunk kell, hogy közegészségünk javulásával igen sok életerős gyermeket megmentünk, — és ilyenkor a határt megszabni és az egyes esetekben dölyteni, olyan feladat, amit ma természetesen senki sem vállal.

Az e téren mutatkozó helyzetet tehát abban foglalhatjuk össze, hogy a középosztály feltételezett degeneráltságának *látszata* jó részt abból adódik, hogy tagjai minden betegségüket és fogyatkozásukat feltárva kezelik, — sőt abból néha kultuszt csinálnak, — míg másrészt a falusi parasztság a megszólításból való félelem, valamint az orvostól és főleg a kórháztól való idegenkedése folytán hajlamos baját elrejtteni és a sokszor bámulatos indolenciával viseli. Aki betekintést nyert a különböző társadalmi osztályok egészségi viszonyaiba, a látszattól a fentiek szerint eltérő képet fog nyerni. A tárgyilagos vizsgálat

eredménye tehát az, hogy a magyar középosztály nem degeneráltabb a többi néposztálynál.

A középosztályunk egy része kétségtelenül idegen vért tartalmaz ereiben. A középosztálynak ez a rétege azonban a magyar föld csodálatos asszimiláló hatására biztosan több, mint 90%-ban asszimilálódott. Az Ankerschmidtek óta már sok generáció keletkezett, akik azóta vér szerint is elkeveredtek a magyarsággal és így testestől-lelkestől magyarnak vallják magukat. Nem érdektelen a középosztály e rétegének asszimilációját figyelemmel kísérni. — örökléstani szempontból elsősorban a keveredést kell tárgyalnunk. Ezáltal szláv és nagyobb részt német vér került a tőzsgyökeres magyar származású családok utódaiba. A keveredés minőségére nézve a mindennapi élet nyújtotta számos példa hatása alatt az a vélemény alakult ki (lásd *Méhelyt* is), hogy a magyar-német vérkeveredés kedvező. Hasonló az eset, amikor egy gyökereiben német származású család keveredik itt a magyarsággal. A középosztály öröklési sajátosságait illetően igen sok esetre azt mondhatjuk, hogy a német ősöktől származó alaposság és megbízhatóság összetalálkozik a magyar tehetséggel, ötletességgel, leleményességgel, a németek komoly ügybuzgalma a magyarság odaadó, lángoló, önfeláldozó lelkesedésével. — A magyarságra jellemzőnek mondható faji bélyegek a látszat szerint legalább is részben dominánsan öröklődnek. Erre vonatkozóan megemlíthetem, hogy *Rodenwaldt* heidelbergi hygienikus professzor bemondása szerint Dél-németországban a Rajnamentéig még ma is találni mongol folttal születő gyermekeket, mint a magyar kalandozások korának öröklődő emlékét. Magam is találkoztam ott olyan egyénekkel, akiket én is, más is, a többiektől eltérő alkatúnak látott, számomra pedig olyannak tűnt, mintha egy alföldi magyarral állanék szembe. — *Szaporodásbiológiai szempontból a magyarság erősebbnek bizonyul* a németségnél és ez nagy mértékben vonatkozik a középosztályban lévő, főleg német eredetű génekre, mert ugyanakkor, amikor az elmagyarosodott német gyökerű egyének tízezreit ismerhetjük, százsámra sem tudunk itthon olyanokat, akikben magyar gének veszték volna el a németség javára. Ennek a megállapításnak a fontossága akkor válik szembeötlővé, amikor Erdélyben azokat a súlyos tízezreket látjuk, akiktől a magyar gének kétségtelen, sőt erős arányú jelenléte ellenére csupán román szót hallunk. — Ha pedig azt látjuk, hogy a középosztályunk egy részében német vér van, — tehát adott helyzettel állunk szemben, — ennek szaporodása viszont a korábbi beszivárgáshoz képest jelentéktelen, a keveredés jó eredményt adott, amellet a magyar szellem, a magyar dominancia és a magyarság szaporodásbiológiai fölénye biztosítva van, — teljesen elhibázott dolog ezt a kétségtelenül sok értéket, és joggal mondhatjuk, magyar értéket, tartalmazó középosztálycsoportot a szaporodástól eltanácsolni. De még elhibázottabb, ezen a címen, az egész magyar középosztályra azt az ítéletet hozni, hogy nem hivatott a jövő középosztályának a kitermelésére.

A mai magyar, a tőzsgyökeres magyar középosztályra nézve időszerű még egy megállapítást tenni. Jelentékeny része a magyar köznemesség soraiból adódott. Erről a köznemességről pedig tudjuk, hogy az alsóbb néposztállyal nem keveredett, vagy legalább is az alsóbb néposztályok génjei nem jutottak a köznemesség génjei közé. Történezeink és anthropológusaink pedig az utóbbi évtizedekben meglehetősen

egybehangzóan azt állítják, hogy a magyarság faji képe a finn-ugor típusú, békés természetű, eredetileg vadász-halász, majd később pásztor és földművelő foglalkozást űző néposztályból, és egy törökös, harcos, vezetőrétegből tevődik össze. A *finn-ugor típusú magyar* a keletbalti fajú: az alacsonyabb termetű, zömökebb, általában széles arcú, homorú orrhátú, hamvasszőke hajú, világos szemű ember, kitartó, békés és dolgozó; ő a falu népével szaporodik. A törökös a *turanid fajhoz* tartozik, a valamivel magasabb, karcsúbb, egyenes-, magasabb-, sokszor (de nem mindig) sasorrú, barnaszemű, sötéthajú ember, akit temperamentuma harcba visz, aki vezetésre tör, aki Árpádot, az Árpádházi királyokat és azóta oly sok vezető magyar értéket adott, aki ma többnyire a nemesi birtokos osztály gyermeke, de akinek a léte és szaporodása az utolsó 100 évben kedvezőtlen körülmények közé került s ma a tősgyökeres magyar középosztályt adja. Ha történezeink és anthropológusaink ezen megállapítása helyes — és én azt hiszem, hogy helyes — akkor jól vigyázzunk, *nehogy a középosztály félreállításával ezt az értékes, de egyre fogyó turáni magyar vezetőréteget gyengítsék vagy irtsák ki* azok, akik a magyar középosztályt ki akarják cserélni: mert ennek előbb-utóbb az lenne a vége, hogy valamilyen nem magyar, de talán nem is asszimilálódó idegen réteg ülne a finn-ugor típusú magyarság nyakára.

Utoljára a *gerinctelenség* vádjával kívánok foglalkozni. A magyar középosztály jelentős része egyrészt függő helyzetben van, másrészt az Osztrák-Magyar-Monarchia „*maulhalten und weiterdienen*” szellemében nőtt fel. A függő helyzet megmaradt, de a szellem már csak azért is javult, mivel a monarchiabeli állapotokkal szemben a mindnyájunk előtt lebegő közös magyar és csakis magyar cél érthetővé és könnyebben megláthatóvá tette sok felsőbb intézkedés okát. A gerinccességnek vagy gerinctelenségnek a próbája azonban egészen máshol keresendő és található meg. Ilyen próba volt pld. a felvidéki és erdélyi középosztálynak, különösen a papoknak, tanítóknak és tanároknak a 20 éves helytállása olyan körülmények között, hogy aki ebbe belepillantott, aligha fog megegyezően gerinctelenségről beszélni. Ezen magyar középosztály tekintélyes része nemcsak, hogy maga helytállott, hanem szellemileg tartotta az alacsonyabb osztályokat, így a parasztságot is, holott helyzete révén a középosztálybelinek volt a legtöbb sebezhető pontja és leginkább lett volna függő helyzete révén megközelíthető.

Tárgyalásunk végére érve úgy vélem, hogy az egyes fejezetek eredményeiből máris kellően kidomborodott a közép osztrák öröklési értékeinek jelentősége. A magyar középosztály szaporodása szempontjából igen hathatós lépésnek tartom a magyar kormányzat legutóbbi szociális intézkedését, amellyel a sokgyermekes családoknak nyújtott hatalmas segítséget azzal, hogy a 3. 4. és 5. gyermek után magasabb és mégmagasabb családi pótlékot ad, illetve adóleszállítást biztosít, örvendetes, hogy ezt a szaporodási programot jelentő és országos érvényű példát szolgáltató, bölcs szociális intézkedés jó részt épen a magyar középosztályt érte. Úgy vélem azonban, hogy ezen anyagi támogatáson kívül még más biztosításra is szükség lehet.

Az örökléstan fényénél, az igyekezetem szerint tárgyilagosan kezeid adatokkal, azt kívántam megvilágítani, hogy a *magyar nemzet érdek kívánatossá teszi a magyar középosztály szaporodását*. Hogyha eddig helytállónak nem bizonyuló érvek pszichológiai gátlásként hatottak

a középosztály szaporodására, igyekezzünk érveinkkel most odahatni hogy a magyar középosztály tagjai harmadik, negyedik és sokadik gyermeke megszületésének pszichológiai feltételei adva legyenek.

IRODALOM.

Bartucz Lajos. A magyar ember, a magyarság anthropológiája. Budapest Egyet nyomda 1938.

Bauer Erwin. Der Untergang der Kulturvölker im Lichte der Biologie. München Lehmann 1932.

Bauer-Fischer-Lenz. Menschliche Erblehre u. Rassenhygiene, München 1936.

Biró Béla. A minőleges népesedéspolitika útjai. Orvosképzés, 1938. 1. sz.

Concha Győző. Politika. Budapest. 1905.

Darányi Gyula. Közegészségtan. I. köt. Budapest 1941,

Deér József. Pogány magyarság, Keresztény magyarság, Bpest Egyet, nyomdái 1938.

Eckhardt Sándor. Tanulmányi idő, előadáslátogatás, kolloquium. Magyar felsőoktatás, Budapest, 1937.

Galton Francis. Genie und Vererbung. Leipzig Klinkhardt 1915.

Gärtner István. Hajdú vármegye közegészségügye a múltban és a jelenben „Vármegyei Szociográfiák!! Hajdú vármegye és Debrecen sz. kir. város."

Graf Jakob. Vererbungslehre, Rassenkunde -u. Erbgesundheitspflege. 8. Aufl. Lehmann München 1940. (További irodalmat lásd itt.)

Hóman Bálint. Magyar történet. I. köt. 6. kiad. Bpest. Egyet, nyomda 1939.

Just Günther. Die Vererbung, Breslau 1936.

Kretschmer E. Geniale Menschen. 1916.

Krisztics Sándor. Politika. Budapest. 1951.

Kretschmer E. Körperbau u. Charakter. Berlin, Springer, 1956.

Lenz Fritz. Über die biologischen Grundlagen der Erziehung, München mann 1927.

Maian Mihály. A magyar fajkutatás problémái. A Cél. 1940.

Méhely Lajos. A magyar fajvédelem irányelvei. A Cél. 1926.

Méhely Lajos. A magyarság anthropológiája. A Cél. 1929.

Méhely Lajos. Vér és faj. Bpest. Bolyai akadémia 1940. (További irodalmat lásd itt.)

Miskolczi Dezső. Az idegrendszer öregkori elváltozásai. Gyógyászat. 1932.

Németh Gyula. A honfoglaló magyarság kialakulása. Bpest. M. Tud. Akad, 1930.

Semayr Vilibald. A magyarság anthropológiai típusai. A M. Nemz. Múzeum Néprajzi Osztályának Értesítője. 1903.

Szelényi Ödön. Genersich János (1761—1823). Közlemények Szepes vm. múltjából 1914.

Somogyi József. Tehetség és eugénika. Bpest Eggenberger 1934.

Váczy Péter. Szent István emberi alakja. Kolozsvár Pásziórtú 1941. 441. 1.

Verschauer v. O. Vom Umfang der erblichen Belastung im deutschen Volke. Archiv, für. Rassen- und Gessellschafts-Biologie. Bd. 24, 1930.

Verschauer v. O. Erbpathologie. Dresden-Leipzig Steinkopff 1937.

Zichy István gr. Magyar Östörténet. Budapest 1939.